

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa K. Ł.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "[...]" w W.
o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 marca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 27 grudnia 2017 r., sygn. akt V ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3) oddala wniosek o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda K. Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 26 stycznia 2016 r. W motywach rozstrzygnięcia wyjaśnił, że powód wystąpił z powództwem opozycyjnym w oparciu o art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., wskazując, że po ogłoszeniu wyroku zaocznego wydanego przez Sąd Rejonowy w W. z dnia 10 sierpnia 2012 r. (II C [...]) i po nadaniu temu wyrokowi klauzuli wykonalności nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło. Zdarzeniem tym było złożenie wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o wydanie wyroku wraz z uzasadnieniem i doręczenie tego wyroku z uzasadnieniem. Sąd Apelacyjny zaznaczył, że art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. może mieć zastosowanie jedynie do zdarzeń mających charakter materialnoprawny. Podzielił również stanowisko Sąd Okręgowy, że nie są także spełnione przesłanki z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., wskazując, że powód nie wykazał przesłanek pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, zmierzając w toku postępowania do merytorycznej weryfikacji prawomocnego orzeczenia chronionego powagą rzeczy osądzonej. Ubocznie dostrzegł, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż postępowanie zakończone wyrokiem zaocznym z dnia 10 sierpnia 2012 r. błędnie zostało skierowane przeciwko K. Ł., w sprawie tej był on legitymowany biernie, ponieważ nie budzi wątpliwości, że zamieszkiwał wówczas w lokalu mieszkalnym nr [...] przy ul. M. [...] w W..

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na tle art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., ponieważ Sądy obu instancji błędnie przyjęły, że powód nie może na podstawie tego przepisu kwestionować obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym, mylnie konstatując, że odnosi się on tylko do pozasądowych tytułów egzekucyjnych. Jego zdaniem zachodzi również oczywista zasadność skargi, Sądy obu instancji naruszyły bowiem art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., nie pochyłając się dość wnikliwie nad podnoszonym konsekwentnie zarzutem nieistnienia roszczenia oraz pozamerytorycznej jego oceny w kontekście powództwa opozycyjnego, zwłaszcza przez pryzmat wydanego wyroku

zaocznego, gdzie przyjęto – jak się okazuje niesłusznie – domniemanie prawdziwości twierdzeń SM [...], wobec których powód nie miał możliwości się odnieść w związku z celowym i świadomym wskazaniem jego błędnego adresu zamieszkania oraz nie rozważając należycie kwestii nadużycia przez SM [...] w zakończonym wyrokiem zaocznym procesie zasad współżycia społecznego oraz swojego prawa podmiotowego w sposób sprzeczny z kryteriami zawartymi w art. 3 k.p.c. Zdaniem powoda oczywista zasadność skargi polega również na tym, że doszło do naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 382 oraz art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez nieuwzględnienie przy orzekaniu w pełni zebranego materiału dowodowego, jak również nienależyte pochylenie się nad wszystkimi podnoszonymi zarzutami zwłaszcza w pisemnej części motywacyjnej uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa „[...]” w W. wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań.

Sformułowane przez skarżącego zagadnienie nie ma charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie. Skarżący nie przedstawił odrębnej i pogłębionej argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie istotnego zagadnienia prawnego na tle określonych przepisów. Nie powołał jakichkolwiek kontrowersji lub rozbieżnych ocen prawnych, jakie wywołuje postawione przez niego pytanie, nie wykazał również jego poważnego i uniwersalnego charakteru ani konieczności zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, ograniczając się jedynie do kwestionowania prawidłowości zastosowania art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w okolicznościach sprawy, w której wniesiono skargę.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przedmiotem rozpoznania w sprawie zainicjowanej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, prowadziłoby to bowiem do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1968 r., III CZP 86/68, OSNCP 1969, nr 4, poz. 63 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1937 r., C III 357/35, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1938, nr 3, str. 680, z dnia 2 kwietnia 1962 r., 2 CR 549/61, „Nowe Prawo” 1964, nr 3, str. 305, z dnia 5 czerwca 1997 r., I CKN 83/97, nie publ., z dnia 4 lutego 1998 r., II CKN 591/97,

nie publ., z dnia 16 września 1999 r., II CKN 475/98, nie publ., i z dnia 19 stycznia 1999 r., II CKN 188/98, nie publ.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga natomiast wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi, o której mowa wyżej.

Z lektury uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd Apelacyjny rozważył postawione w apelacji zarzuty, koncentrujące się wokół kwestii zasadności kwestionowania przez skarżącego obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym. Nie podzielenie przez Sąd Apelacyjny postawionych w apelacji zarzutów nie oznacza, że nie zostały one rozpatrzone. Nie sposób również kwalifikować skargi kasacyjnej, jako oczywiście uzasadnionej, skoro wniosek o jej przyjęcie opiera się na okolicznościach, które zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa i doktryny nie mogą stanowić podstawy pozwu przeciwegzekucyjnego, jako zmierzające do weryfikacji prawomocnego orzeczenia sądu, do czego służy skarga o wznowienie postępowania czy skarga nadzwyczajna. Okoliczność, że powodowi nie udało się uzyskać przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego ani wzruszyć prawomocnego orzeczenia w drodze skargi o wznowienie postępowania, nie otwiera mu drogi do pozbawienia jego wykonalności, skoro w stosunku do orzeczeń chronionych powagą rzeczy

osądzonej nie można podnosić zarzutu, że sam tytuł egzekucyjny zawiera treść nieodpowiadającą rzeczywistemu stanowi rzeczy.

W szczególnych okolicznościach zachowanie wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym może stanowić nadużycie prawa (art. 5 k.c.) stanowiące podstawę pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 1955 r., II CZ 54/54, OSNCK 1956, nr 2, poz. 38 i z dnia 7 maja 1955 r., IV CR 395/55, OSNCK nr 2, poz. 39, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 1965 r., II CZ 68/65, OSNC 1966, nr 6, poz. 95, z dnia 27 listopada 2003 r., III CZP 78/03, Prokuratura i Prawo 2004, nr 6, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1970 r., III CZP 46/70, OSNC 1971, nr 2, poz. 23 i z dnia 30 stycznia 1986 r., III CZP 77/85, OSNC 1986, nr 12, poz. 206, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1997 r., I CKN 243/97, nie publ., z dnia 5 czerwca 2002 r., II CKN 943/00, nie publ., z dnia 5 czerwca 2007 r., I CSK 116/07, nie publ., z dnia 4 listopada 2010 r., IV CSK 141/10, nie publ., z dnia 22 czerwca 2018 r., II CSK 539/17, nie publ., i z dnia 12 września 2018 r., II CSK 664/17, nie publ.).

Skarżący upatrywał jednak nadużycia przez pozwaną swojego prawa podmiotowego w wytoczeniu powództwa w prawomocnie zakończonej sprawie przeciwko podmiotowi nielegitymowanemu biernie oraz świadomym wskazaniem jego błędnego adresu, celem uniemożliwienia mu podjęcia obrony. Przytoczone okoliczności zmierzają zatem, do kwestionowania prawomocnego orzeczenia, a dodatkowo są sprzeczne z wiążącą Sąd Najwyższy podstawą faktyczną rozstrzygnięcia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.), z której wynika, że powód faktycznie mieszkał w lokalu znajdującym się w zasobach pozwanej spółdzielni nr [...] przy ul. M. [...] w W.. Analiza zatem wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi do oceny, iż Sąd Apelacyjny ferując wyrok dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Uwzględniając okoliczności sprawy oraz trudną sytuację majątkową, życiową i stan zdrowia skarżącego Sąd Najwyższy nie obciążył go kosztami postępowania kasacyjnego (art. 102 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

Wniosek o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej przy założeniu, jego zawarcia *implicite* we wniosku o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego podlegał oddaleniu wobec braku wymaganego przez § 3 rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18) oświadczenia, że koszty te nie zostały opłacone ani w całości ani w części. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że brak takiego oświadczenia wywołuje skutki materialnoprawne polegające na utracie prawa do wynagrodzenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2011 r., III SPP 27/11, nie publ.).